

Lakhatatlan bolygók keringése

Izsó Zita: *Éjszakai földet érés*. Scolar Kiadó, Budapest, 2018

Izsó Zita harmadik verseskötete egy véget nem érő zuhanásba rántja bele az olvasót. Az *Éjszakai földet érés* olyan témákat feszeget, amelyekre alaposan rátelepszik a jelen nyomasztó valósága. Aki ismeri Izsó költészetét, annak nem újdonság, hogy a szövegekben ezúttal is hangsúlyosan felbukkan a szerző szociális érzékenysége, és ez leginkább a menekülttémában csúcsosodik ki. A négy egységre tagolt kötet első ciklusában olyan költemények olvashatók, amelyek alakjaiban a háború traumái és a kilátástalanság munkál. Az első vers Aleppóba viszi az olvasót, ahol valakinek az utolsó emlékei játszódnak le. A háború egy olyan árnyékvilággá alakította a várost, ahol a hosszan tartó sötétség, a pusztítás és a robbantgatások miatt néma lesz az ember. A menekültek élete egy végtelen út- és otthonkeresés, hiszen mindenhol gyanús alakoknak tűnnek, akik minden biztonnyal lopni és ölni akarnak. A versekben megszólal az a bizonyos másik oldal, amelyet a legkönnyebb kikerülni vagy elítélni. A másik oldal, amelynek talán eszébe sem jut, hogy egy kővel zúzni és törni is lehet, hiszen az erőszak eszközeként is szolgálhat. Elfáradt és lerongyolódott életek állnak a határon hosszú sorokban. A versekből szinte sugárzik a félelem, az éhség és a szégyenérzet, aminek nincs valódi oka, valamint a versek létezőit sújtó megvető pillantások. Hogy milyen egy menekült arca, azt gyönyörűen fogalmazza meg a költő a *Határátkelés* című versben: „Nyomot hagyott rajtuk a hosszú út, / egy kisgyerek szerint olyan az arcuk, / mint egy vajas felével a földre esett kenyér, / amibe beleragadt a sok piszok.” A porig zúzott városok, otthonok maguk alá temetik a halottakat, és a versekben felvonultatott képek befogadása után felmerül az olvasóban a kérdés, hogy vajon annak könnyebb, aki túlélte a háborút, vagy annak, aki meghalt.

A túlélőben ott lüktet az elveszített családtag hiánya, és ez súlyos teher lehet a haladásban. Antidepresszánsokkal, segélycsomagokkal, néhány napra szóló menedékekkel pótolni lehet-e az egykori életet? Még ha a szabad ég alatt is, de talán az alvás a legideálisabb állapot, mert nem érezni sem az éhséget, sem a másik hiányát. Idegenekből sorstársak lesznek, és csoportokba verődve keresik az új hazát. A veszteség, a félelem és a hajléktalanság köti őket össze: „Vagy az a gyerek, akit nemrég hoztak be, / azt mondták, a testvéred, / és ugyan nem hasonlítottatok, / a csikknyomok a testeteken / összekötöttek titeket, mint / másokat az anyajegyek.” Izsó nem ítélkezik, hanem finoman a sorok mögé rejti a társadalom bizalmatlanságát és gyanakvását a menekültekkel szemben.

A kötetben egy rendkívül vékony határ húzódik a hit és hitelenség között. Néhány vers Istenhez szól, és arra kéri őt a nép, hogy ne hagyja, hogy kialakuljon bennük az a gondolat, hogy Isten nem létezik, mintha ő lenne az utolsó reménysugár, amibe kapaszkodhatnának. Az imádkozás megnyugvást ad a szenvedőknek, olyankor tudnak mélyen magukba szállni és valamiféle békére lelni. A legerősebb békétlenség a nőben zajlik, akit hol a terméketlenségéből, hol pedig a termékenységéből kifolyólag ér trauma. A lövöldözések és a rémálmok sűrűjében komoly feladat épségben megőrizni a nőiséget és a nemzőképeséget. A *Belső naprendszer* című versben a költő egy bolygóval azonosítja a nőt, amely minden szörnyűség és megpróbáltatás ellenére fellelhető az élet jelei: „és akkor végre elhiszed, / hogy te is egy olyan bolygó vagy, amin megvannak az élet feltételei, / és az orvosok majd egyszer lakhatóvá tesznek téged is”. A mindennapos küzdelmek nem maradnak következmények nélkül, ugyanis sok esetben élő, ám életképtelen gyerek jön a világra. Izsó megrázó verseiben ott dübörög a kérdés, hogy vajon életnek lehet-e tekinteni a vegetálást. A gyereket egy koporsó nagyságú ágyba fektetik, berendezkednek a halálára. A *Szakítószilárdság* című vers nyomasztó hangulata még sokáig visszhangzik az olvasóban, és ugyanez játszódik le benne a *Minden házból elviszik a lányokat* című költemény olvasásakor, amely a kötet másik traumatikus jelenségét, a nemi erőszakot helyezi a középpontba. Az átláthatatlan mélységben is utat tör magának a költő egyedi hangja, a versek végén megjelenő hasonlatok pedig kiforrott művészi érzékről tanúskodnak.

A költő eddigi versesköteteiben fontos szerepe volt a tengernek, és az *Éjszakai földet érésben* sem kell nélkülöznünk a kékséget. A víz

összetett szimbólum, hiszen a tengeri út esetében a hányattatások és a vízbe fulladások emlékét idézi, míg a víz hiánya a mocsok és a betegségek elhatalmasodásához vezet. Ennek következtében a tenger, a folyó és az eső a vágyalom megtestesítői, amik szabadságot és megtisztulást hoznak a háború és az út porát magukon hordozó testeknek és lelkeknek.

Izsó Zita harmadik verseskötete feszes szerkezetű, jól felépített, és olyan kimagasló verseket tartalmaz, amelyek elolvasása után átértékelődnek az emberben a mindennapi problémák. *Az Éjszakai földet érés* közelebb visz minket egy olyan világhoz, amelyet eddig nehezen értettünk meg, ám mégis elítéltünk.